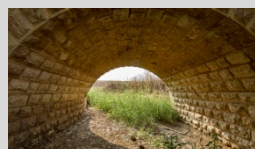

נספת שטחים פתוחים

תכנית מתאר כוללנית מועצה אזורית יואב

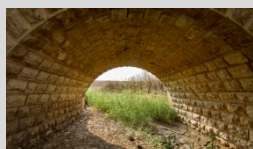
פני גולדשמיד אדריכלית
טל: 09-9555381 דוא"ל: ftg545@gmail.com

תאריך
נובמבר 2020

נספת שטחים פתוחים
תכנית מתאר כוללנית מועצה אזורית יואב

תוכן עניינים:

מבוא.	עמ' 2
אתרים הכוללים שרידי מבנים	עמ' 3-49
אתרי טבע מופר	עמ' 50-67
אתרי מערכות מים	עמ' 68-81
מקורות.	עמ' 82

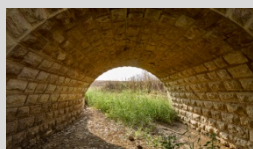

בתחום המועצה האזורית יואב נמצאים מבנים ואתרים רבים מכל התקופות של התיישבות, החל מתקופת האבן עד מלחמת העצמאות ועד היום, חלק מאתרים אלו מוגדרים כאתרי ארכיאולוגיה ע"י משרד העתיקות ואלו אחראים על אחזקתם ושימורם. השפעת אתרים אלו על אופן ההתיישבות באזור ונוכחותם במהלך השנים בעלת חשיבות משמעותית ולכן הם נכללים בסקר. אתרים אלו ברובם נמצאים בשטחים הפתוחים מסביב לשובי המועצה. בין האתרים הארכיאולוגיים הנסקרים בתיק זה ישנם חורבות רבות של כפרים ערביים שרוקנו ונהרסו בתקופת מלחמת העצמאות. חלקם נבנו מעל שכבות היסטוריות קדומות יותר כגון מעל שרידים מהתקופה הביזנטית. השתמרות כפרים אלו מאד ירודה ויום אחד ידרשו להיחשף ולעשות בהם חפירות ארכיאולוגיות, הצלה ושימור במידת הצורך. יצויין כי האתרים מוצגים בעבודה זו על פי הגובה האבסולוטי שלהם. בין האתרים החשובים אותם מצאנו לנכון לציין בשטח המועצה האזורית ובסמוך להם ישנם:

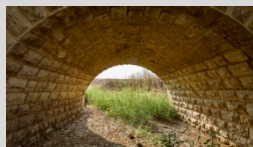
תל צפית (גת העתיקה)
תל מקנה (עקרון)
עזה
אשקלון
אשדוד
בית גוברין
תל מרשה
תל לכיש

ישנם אתרים ארכיאולוגיים רבים, במיוחד באזור בית ניר ובית גוברין בהם יש עשרות רבות של מערות ומנהרות. בהמשך נסקור דוגמאות בודדות.

(חלק מהמידע נלקח מאתר עמוד ענן).

אתרים הכוללים שרידי מבנים

חרבת א-תינה

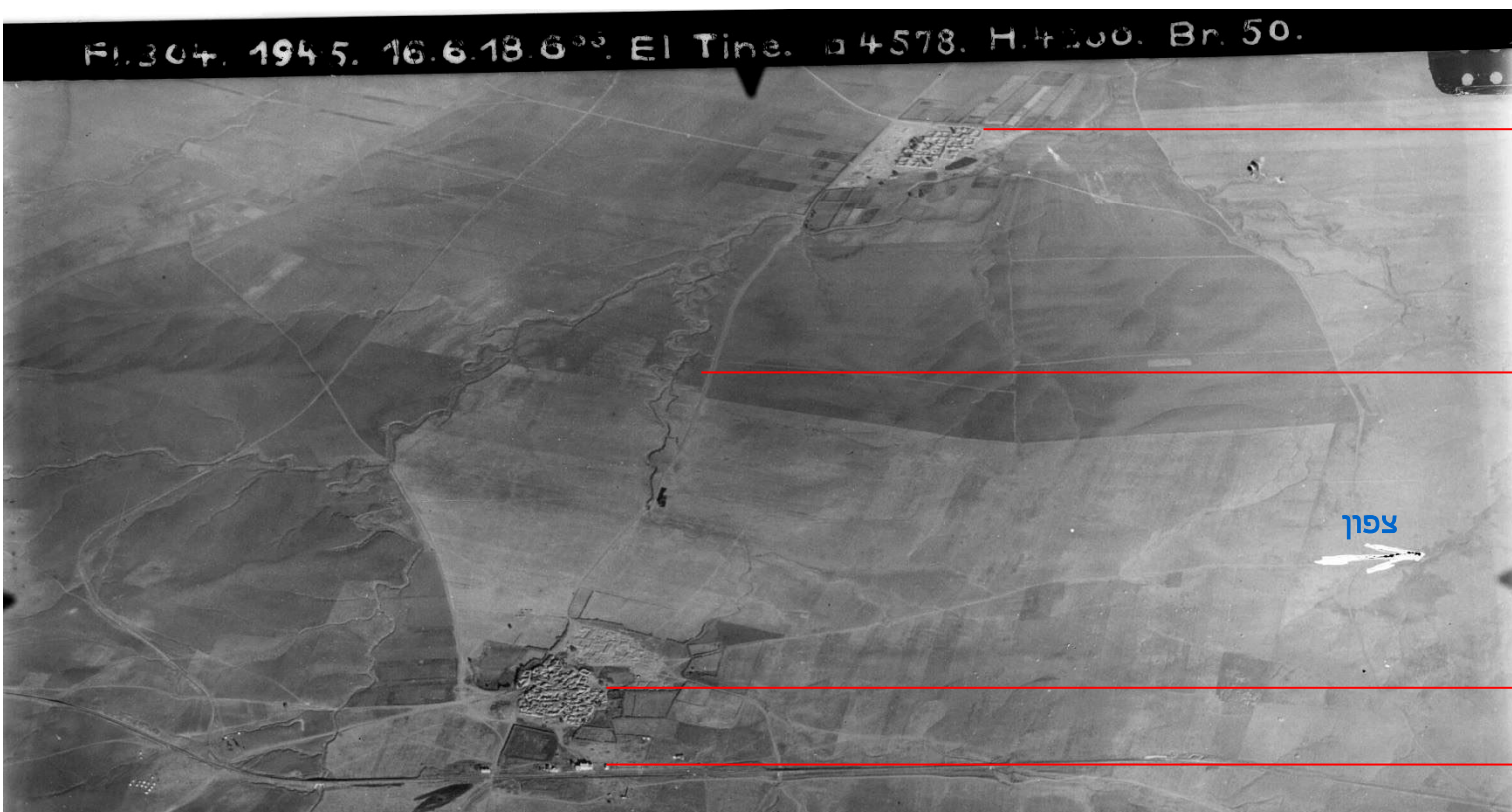
נ.צ. 182988 / 628300 גובה: 79 מ'.
שרידי הכפר א-תינה.

כפר שהתפרנס מעבודה במסילת הברזל כיוון שבסמיכות אליו הייתה תחנת רכבת בתקופה העותמאנית והמנדטורית. תושבי הכפר א-תינה (התאנה) סיכנו את קיומה של מדינת ישראל הצעירה ונלחמו נגד כוחותינו במלחמת העצמאות, ולכן ב-9.7.48 נקראו כוחות צה"ל להסיר את האיום מהשטח. הכפר רוקן מתושביו ונהרס.

בחפירה ארכיאולוגית לקראת בניית תחנת הרכבת החדשה התגלו שרידים מהתקופה הביזנטית (מהמאות ה'ד' – ה' לפנה"ס), התקופה העותמאנית ותקופת המנדט הבריטית.

2016 חרבת א-תינה צילם: ליאון גולדשמיד.

הכפר מסמיה

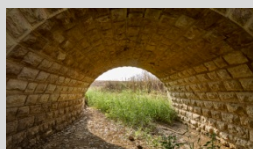
תוואי כביש 3

צפון

הכפר א-תינה

התחנה ומסילת הרכבת

1917 צילום: ח"א הגרמני. מקור: Bavarian State Archives.

מחסני התחמושת והנשק הראשיים של גזרת הדרום, שדה תעופה גדול שבו חנו מטוסים גרמניים ומחנה צבאי גדול. לאחר שהבריטים עלו על שידורי הרדיו מהבסיס ואיתרו את מיקומו, הם הפציצו את המטוסים על הקרקע יחד עם מחסני התחמושת ותחנת הרכבת. היום, ב 2020 הוקמה במקום תחנת הרכבת 'כפר מנחם'.

תחנת הרכבת א-תינה מלח"ה 1:

נ.צ. 183196 / 628244 גובה: 81 מ'

תחנת רכבת עותמאנית. דרכה עברה מסילה אחת לכוון באר שבע ובמלחמת העולם הראשונה, בזמן קצר, הוקמה קטע מסילת ברזל מהכפר עד בית חנון שבעזה. מהנדס התחנה היה מייסנר. ליד התחנה הוקמו תחנת מורס, תחנת רדיו,

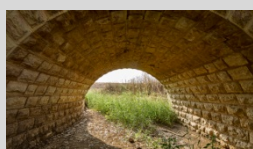
גשר נחל ברקאי הכפר א תינה תחנת הרכבת

הקמת תחנת כפר מנחם. אוגוסט 2016. צלם: ליאון גולדשמיד.

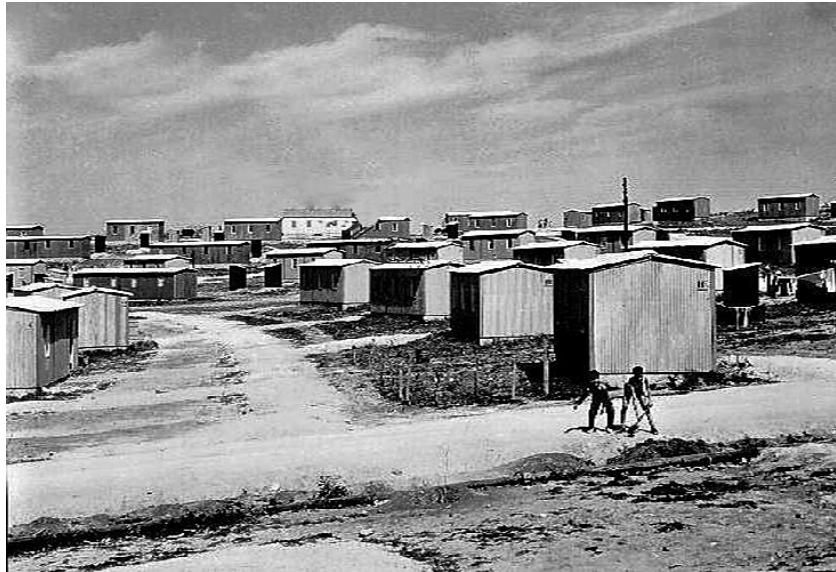
שריד מהתחנה. אוגוסט 2016. צלם: ליאון גולדשמיד.

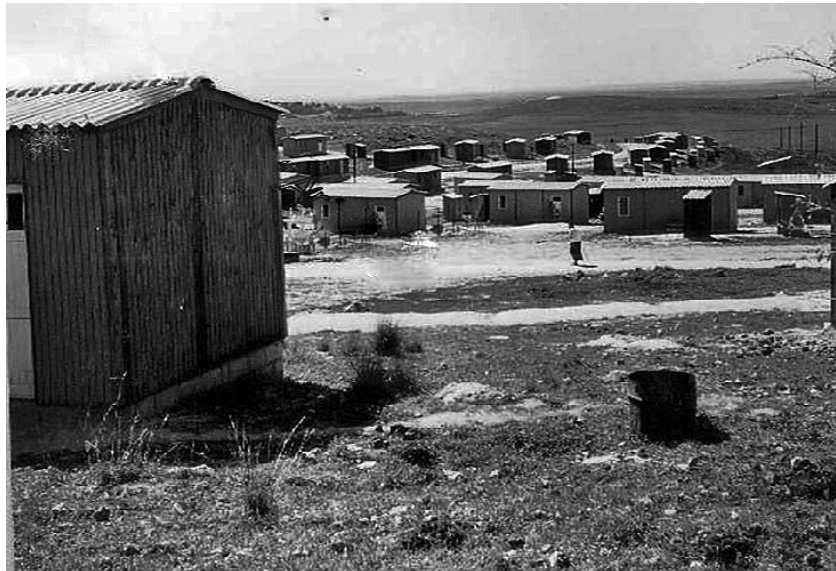
חרובית – מעברה נטושה ביער:

נ.צ. 628164 / 186115 גובה: 138 מ'

בתוך היער מסתתרים שרידי מעברה שהוקמה ב 1955 ובוטלה בשנת 1964. המקום היה מעין דגם כלאיים בין מעברה ליישוב ותושביו עבדו בעיקר בנטיעת יער הקק"ל במקום בנוסף ליעור המנדטורי שכבר היה קיים. במקום היו 150 בתים גדולים עם חצרות, והעולים המשיכו מכאן לחבל לכיש ולקריית גת. השם חרובית ניתן בשל ריבוי עצי החרוב בשטח. הממצאים בשטח הנם: משטח בטון גדול לרגליה הדרומיים-מזרחיים של הגבעה, בכיפה, שרידי בטונדות עם חזוקי מתכת, שרידי מבני לבנים, יציקות בטון מרובעות (תמונה).

מעברה חרובית. 1955.

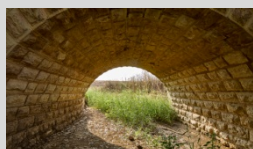

מעברה חרובית. 1955.

[מקור: מעברת חרובית | משה הרפז \(wordpress.com\)](https://www.wordpress.com)

צלם: אתר עמוד ענן

באר ברקית:

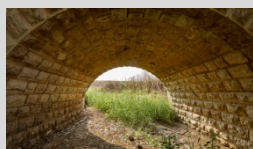
נ.צ. 627807 / 183776 גובה: 81 מ'.

בתוך המבנה באר מהטיפוס הצר ובסיס הבטון למשאבה שאיננה.

באר נחמה ובאר נזמית שהיו בסביבה, לא נמצאו.

צילום: אתר עמוד ענן.

שרידי מסגד הכפר תל א ספי:

נ.צ. 185744 / 623514 גובה: 222 מ'.

כפר שנהרס ב 1948. הכפר נמצא בפסגת תל צפית.

ב-1944-45 חיו בכפר שצורתו כוכב 1,290 תושבים, מוסלמים כולם, ואדמות הכפר השתרעו על 28,925 דונם. היו בכפר ככר-שוק, מסגד ואתר תפילה. מים לשימוש

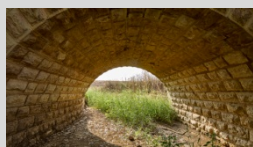
ביתי נשאבו מבאר. חקלאות-בעל היוותה את מקור הקיום העיקרי לתושבי הכפר, שהתפרנסו גם מגידול בעלי-חיים, בעיקר גידול עזים וכבשים. התושבים גידלו דגנים, ירקות ופירות כגון ענבים, תאנים, שקדים וזיתים.
מקור: Walid Khalidi, All that Remains, 1990, 221-22

תצ"א 2016 מקור: GIS מועצה אזורית יואב

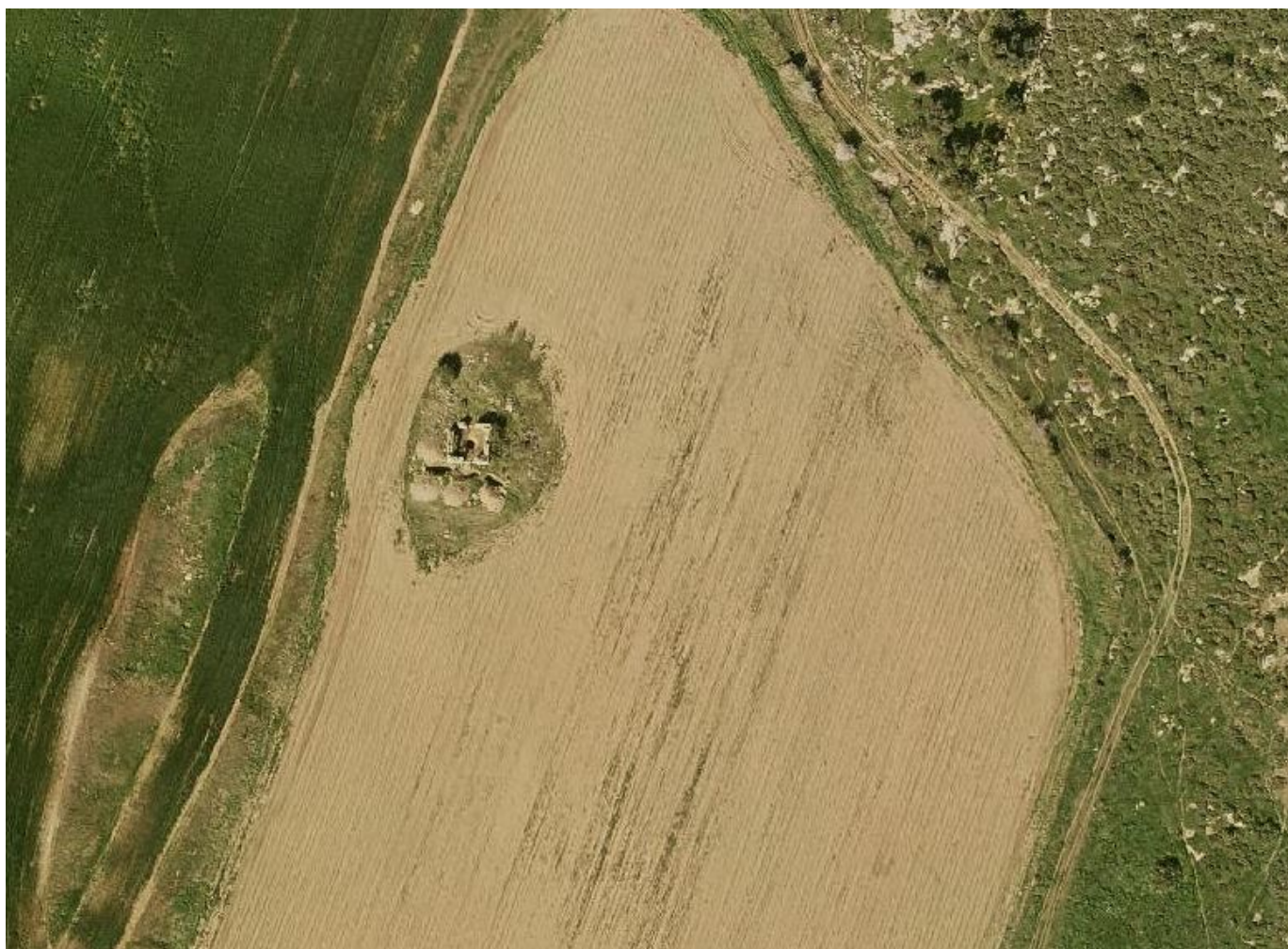

צילום: אתר עמוד ענן.

קבר שייח אבו עמראו:

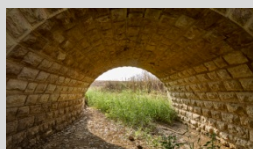
נ.צ. 619543 / 186249 גובה: 204 מ'.
קבר שייח, ללא תקרה. ליד הכפר דיכרין.

קבר שייח עמראו. תצ"א 2016 מקור: GIS מועצה אזורית יואב

צילום: אתר עמוד ענן.

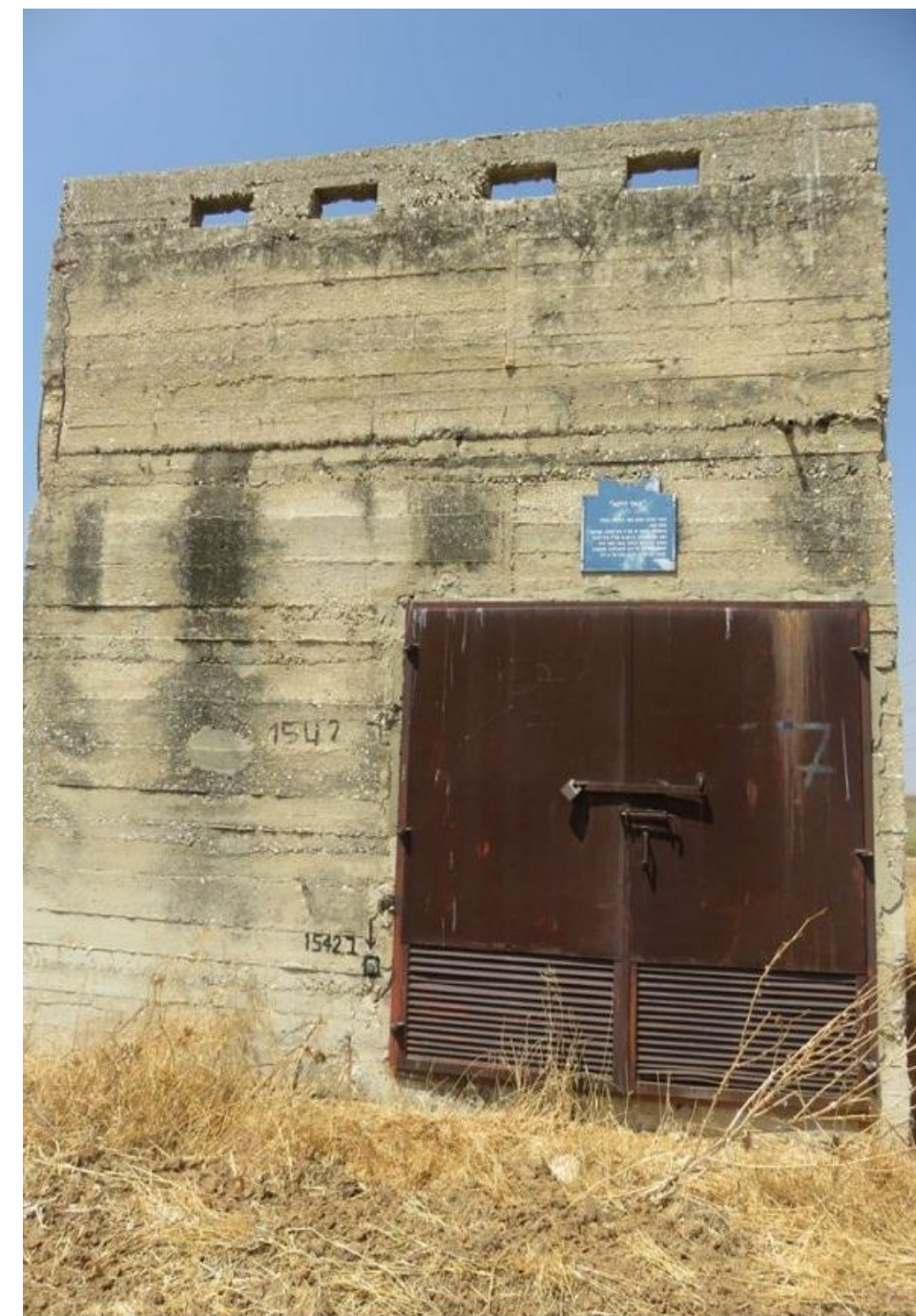

באר-זיתא (אתר מורשת):

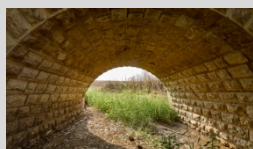
נ.צ. 616740 / 179878 גובה: 115 מ'
הבאר השלישית של קיבוץ גת. שמימשה להשקיית
השדות הסמוכים עד לסוף שנות התשעים,
המבנה נראה היטב מהכביש. שלט כחול של המועצה
לשמור אתרים.

באר זיתא תצ"א 2016 מקור: GIS מועצה אזורית יואב

צילום: אתר עמוד ענן.

באר אליעזר (באר גל)

נ.צ. 615204 / 185483 גובה: 180 מ'

מבנה בטון בתוך חורשה מוצלת עם ספסל. סביב מבנה הבאר התחולל קרב כנגד הצבא המצרי במלחמת העצמאות במהלך קרבות עשרת הימים: 14.7.1948 החלה הרעשת תותחים על קיבוץ גל-און הותקף מקור המים של קיבוץ גל-און ועל הבאר. המשק הוגן באותה עת בידי מחלקה שמנתה 29 לוחמים של גדוד 53 של גבעתי, 5 סיירים חטיבתיים של גבעתי ו-60 אנשי משק, וחוליית הבאר מנתה 3 אנשי משק ובראשם אליעזר ברושי (בורשטיין) ז"ל (חבר קיבוץ גל-און שעל שמו נקראת הבאר).

2020, באר אליעזר. צלם: ליאון גולדשמיד.

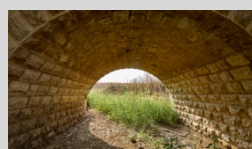
בית באר:

נ.צ. 615150 / 185951 גובה: 182 מ'

מבנה נטוש עם בסיס למשאבת הבאר. מצידו הצפוני של הנחל במורד עין חפרפר.

2020, בית באר. צלם: ליאון גולדשמיד.

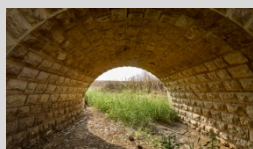
חרבת פולים:

נ.צ. 613670 / 187351 גובה: 243 מ'

שרידי חומות ומבנים.

חרבת פולים. צילום: אתר עמוד ענן.

מצפה דוד קרון וחרבת דמדומית:

נ.צ. 185258 / 625196 גובה: 165 מ'

מרפסת התצפית שבראש חורבת דמדומית (חירבת דמדום) משקיפה על קיבוץ כפר מנחם ועל מרחבי מישור החוף מאשקלון ועד ראשון לציון. במזרח נראים יישובי עמק האלה, פארק בריטניה, גוש עציון ורכס הרי חברון. בחורבה נותרו חציבות קדומות ועצי בוסתן מעטים. המצפור מנציח את סא"ל דוד קרון, איש קיבוץ כפר מנחם ומייסדה של יחידת מודיעין 10. האתר משמש גם אתר הנצחה לחללי היחידה.

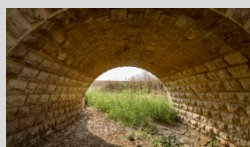
תצ"א 2016. מקור: GIS מועצה אזורית יואב.

שרידי דמדומית והנוף. צילום: ליאון גולדשמיד, 2016.

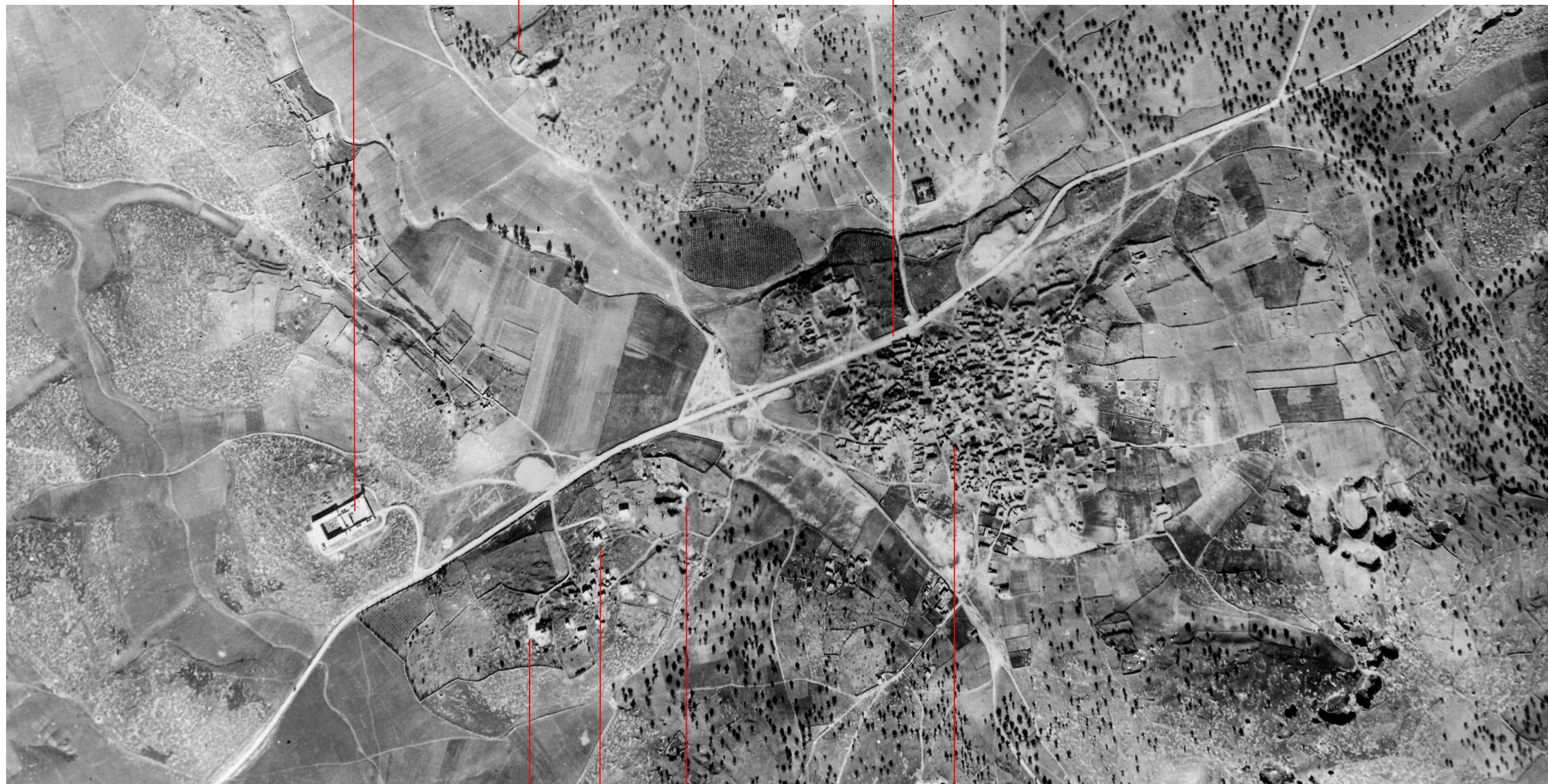
סככת המצפה ושרידי דמדומית. צילום: ליאון גולדשמיד, 2016.

משטרת בית גיברין

קבר שייח תמים אל-דארי

בית קיט

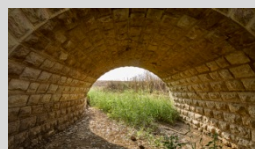
איזור בית גוברין 1945. מקור התצ"א: המחלקה לגיאוגפיה חישובית אוניברסיטה העברית בירושלים.

וילה נצר (לא במועצה)

בית הקשתות

בית גיברין

וילה עם מרפסת

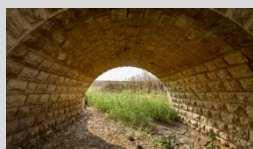
קבר שיח תמים אל-דארי:

נ.צ. 613503 / 189440 גובה: 246 מ'

בקצה הדרומי יש אבנים שעונות על החומה שמקלות על הטיפוס. הקבר מיוחס לתמים אל-דארי, אחד מבני לויתו של מוחמד מייסד הישוב המוסלמי בחברון והוא מעיד על המצאות משפחות ממוצא חברוני בבית-ג'ברין הסמוכה. הקבר הוא אחד המקומות הקדושים באסלאם אך אם זאת, ישראל לא החזירה את הבעלות על הקבר למוסלמים כדי שתמנע האפשרות של "זכות" השיבה.

אוגוסט 2016. צלם: ליאון גולדשמיד.

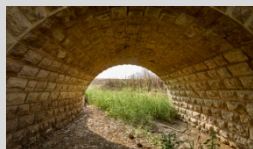
חרבת קיט:

נ.צ. 612843 / 190179 261 מ'

חורבת קיט כנראה חלק מבית גוברין הערבית, בדומה לווילות בית הקשתות ובית הרופא. אולם גדול באורך של 30 מטר. שימש את הקיבוץ לאחסון גרעיני כותנה למאכל הפרות.

אוגוסט 2016, חורבת קיט. צלם: ליאון גולדשמיד.

משטרת בית גוברין:

נ.צ. 612627 / 189201 284 מ'י

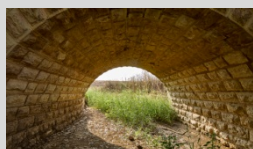
משטרת בית ג'וברין נבנתה כאחת מ-62 מצודות שהקימו הבריטים בשנים 1940-1943, על מנת לשפר את ביטחון האזרחים שחיו בארץ בעקבות מאורעות 1936-1939. האדמה עליה הוקמה התחנה הושכרה לבריטים על ידי עבדאללה אל-עזי שהיה בעל אדמות רבות באזור וזאת בתמורה לחיבור ביתו למים זורמים וחשמל.

התחנה הוקמה על גבעה ומטרתה הייתה לשמור על הדרך שעולה ממישור החוף הדרומי לחברון והרי יהודה (כביש 35). התחנה אכלסה כ-70 שוטרים (בריטים וערבים) וכן סוסים עבור הכוחות הרכובים. בסיום המנדט מסרו הבריטים את המשטרה לכוחות הערבים ועם פריצת מלחמת העצמאות השתלט הצבא המצרי על המקום דבר שאפשר לו לשלוט על התנועה באזור. ב-25 באוקטובר 1948 ניסתה פלוגה, בפיקודו של שלמה להט, מגדוד 52 של חטיבת גבעתי לכבוש את המשטרה ואף הצליחה לפרוץ למשטרה ולהשתלט על חלק מהמבנה, אולם עקב מספר נפגעים גבוה ניתנה פקודת נסיגה. רק ב-27 באוקטובר 1948 הצליח גדוד 89 של חטיבה 8 לכבוש את המשטרה והכפר הערבי השכן בית ג'וברין. מהלך זה השלים את מבצע יואב (שנערך בין ה-15 ל-22 באוקטובר 1948) ואפשר להדק את הסגר על כיס פלוגיה.

מיד לאחר כיבוש התחנה נאלצו הלוחמים להדוף מתקפה ירדנית שהגיעה מאזור חברון. לאחר מלחמת העצמאות הוקם במקום בסיס של משטרת ישראל. ב-1958 הפך המקום למחנה צבאי כשבחלק מהזמן שימש כבסיס מג"ב. ב-2005 נטש צה"ל את המקום והוא עומד נטוש מאז.

אוגוסט 2016, משטרת בית גוברין. צלם: ליאון גולדשמיד.

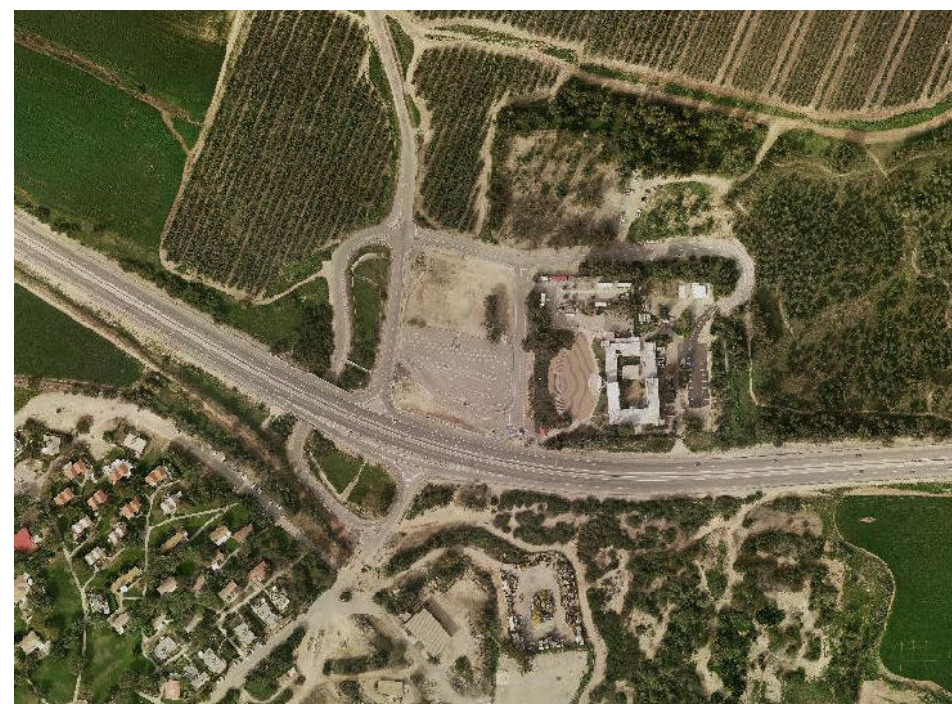

שדה יואב - מצודת יואב (מצודת

טיגארט) משטרת עיראק סוידן

נ.צ. 617366 / 169919 110 מ'י

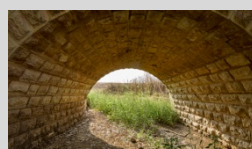
מצודת משטרה מדגם טיגארט שהוקמה בידי הבריטים ב-1938. מצודות משטרה דומות נבנו בנקודות אסטרטגיות שונות ברחבי הארץ. במשטרה גרו משפחות השוטרים, ערבים ובריטים. בצאת הבריטים מהארץ ב-12.5.1948 נמסרה המצודה לערבים, ובפלישת המצרים אל הארץ הם תפסו אותה, הפכו למעוז מבוצר, ושימשה בסיס לצבאותיהם הפולשים. ממנה התקדמו אל פנים הארץ וממנה הפגזו קשות את קיבוץ נגבה השכן. במקום מוזיאון למורשת קרב של חטיבת גבעתי, ומכינה קדם צבאית נחשון.

מצודת יואב תצ"א 2016 מקור: GIS מועצה אזורית יואב

אוגוסט 2016, מצודת יואב. צילום: ליאון גולדשמיד.

בית קשתות (וילה עם עמודים):

נ.צ. 612620 / 189785 276 מ'י

בית קשתות הנמצא מחוץ לגן הלאומי, המבנה הוא חלק מכפר ערבי קטן שנבנה בשנות הארבעים למגורים ע"י שייח עבדאללה אל-עזי, ראש חמולת אל-עזי. באותו מתחם היו מספר בתים, בהם בית לרופא, בית הקשתות והוילה המפוארת של השייח' עבדאללה - שנותרה שם עד היום (נקראת גם הוילה של דרור). בתקופת מלחמת העצמאות הגיע ב-1948 הצבא המצרי וגירש את יושבי הכפר יחד עם כל תושבי האזור.

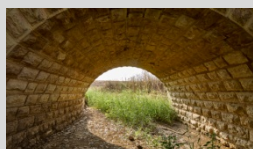
במהלך מלחמת העצמאות שימש המבנה יחד עם הוילה ובית הרופא כעמדה מצרית מרכזית בקרב על כיבוש משטרת בית גיברין הסמוכה.

הבתים השתמרו יפה עד שנות ה-70 ואז הרסו שישה מתוך שמונת המבנים.

המבנה נותר נטוש וכיום הוא מוזנח ועזוב. המבנה אינו מתוחזק, ומומלץ לא להיכנס אליו. מספרים שמה שנותר שם היום הוא כאין וכאפס לעומת מה שהיה ואפילו לעומת מה שנותר מהבית עד שנות ה-70. עדיין קשה שלא להתרשם מבית האבן גדול המידות, על מרצפותיו, מרפסותיו, והנוף הנשקף מהן לכל עבר.

אוגוסט 2016, בית קשתות. צלם: ליאון גולדשמיד.

בית הרופא (ווילה עם מרפסת):

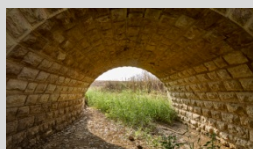
חלק ממתחם שנבנה בשנות הארבעים של המאה הקודמת למגורים ע"י שיח עבדאללה אל-עזי, שנקרא גם שיח חלילי, ראש חמולת אל-עזי מהר חברון. בשנות ה-40 יצאה המשפחה מבית ג'וברין ובנתה מעין כפר משלה. באותו מתחם היו מספר בתים, בהם בית לרופא הכפר והווילה המפוארת של השייח' עבדאללה - שנותרה שם עד היום (נקראת גם הווילה של דרור או הווילה של נאצר). האזור הושכר לצבא הבריטי, אז שימש המבנה כמרפאה. לאחר שנים ספורות בלבד, לאחר סיום המנדט הבריטי,

הגיע ב-1948 הצבא המצרי וגירש את יושבי הווילה יחד עם כל תושבי האזור. במהלך מלחמת העצמאות שימש המתחם כולו כעמדה מצרית מרכזית בקרב על כיבוש משטרת בית ג'וברין הסמוכה. מפקדת הבריגדה המצרית התיישבה בוילה, ובית הרופא המשיך לשמש כמרפאה.

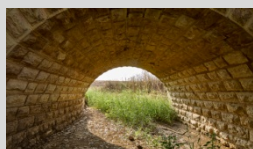
במהלך המלחמה, העבירו המצרים את השליטה במקום לידי הלגיון הירדני. במהלך מבצע "יואב" באוקטובר 1948, עם כיבוש משטרת בית ג'וברין הבריטית (כיום בתחום בסיס מג"ב צפונית לוילה), נפל גם המתחם ובו בית הרופא בידי צה"ל ללא קרב. הבתים השתמרו יפה עד שנות ה-70 ואז הרסו שישה מתוך שמונת המבנים. המבנה נותר נטוש וכיום הוא מוזנח ועזוב. המבנה אינו מתוחזק.

אוגוסט 2016, בית הרופא. צלם: ליאון גולדשמיד.

אתרי טבע מופר

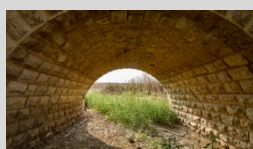
באר הרי"ף:

נ.צ. 628901 / 181202 גובה: 63 מ'

עץ שיזף גדול או בפי תושבי כפר הרי"ף עץ ה"דומים"
ושרידי באר לידה.

באר הרי"ף 2016. צילום: ליאון גולדשמיד

מחצבת כורכר ואתר פרה-היסטורי:

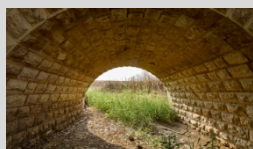
התקופה הפלאוליתית.

נ.צ. 626135 / 185043 גובה: 130 מ'

במשך השנים התגלו סביב כפר מנחם מספר אתרים פרה-היסטוריים. האתר הגדול הזה הוא מחצבת כורכר שבה נתגלו כלי צור רבים המעידים על יישוב בתקופה הפליאוליתית התחתונה מלפני כ-300,000 שנה.

צילום: אתר עמוד ענן.

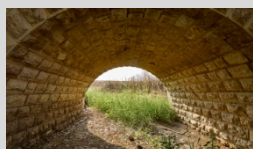
משלט 105:

נ.צ. 621122 / 169747 102 מ'י

משלט מצרי ששימש כעמדה קדמית של משלט עבדים (ראה ערך נפרד) אל מול נגבה ושימש לפגיעה מקרוב בכלי הרכב שיצאו מנגבה. ב6.7.48 ירו המצרים שבמשלט על מג"ד גדוד 53 של גבעתי יצחק פונדק, יצחק פונדק דיווח זאת למח"ט גבעתי שמעון אבידן שהיה במפקדת החטיבה בבאר טוביה, בליל 7.7 יצא המ"מ יוסקה אלגור (זיאבין) עם כיתה לסיור מודיעין במקום ואש שנפתחה עליהם מהגבעה מנעה מהם מלחזור לנגבה ואילצה אותם להגיע לבאר טוביה, וזה היה הטריגר לתקיפת משלט עבדים בידי חטיבת גבעתי ב8.7, תאריך טיהור משלט 105, ולתקיפת נגבה בידי המצרים ב12.7. בליל 12-13.7 יחידת הגייפים של גבעתי - שועלי שמשון - כבשה את הגבעה סופית.

צילום: .: מאת avishai teicher - נוצר על ידי מעלה היצירה, נחלת הכלל,
<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=2783228>

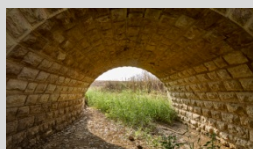
אנדרטה לזכר חיילים מצרים:

נ.צ. 617092 / 170403 96 מ' מ

אנדרטה בצורת אובליסק לחיילים מצריים שנהרגו בכיס פלוגיה ושמות סמליים שלהם חרוטים על האנדרטה. במקום דגל מצרים וספסלי ישיבה. האנדרטה נמצאת מאחורי תחנת הדלק של סונול, בכניסה לחמי יואב ויש שילוט אל המקום. למרגלות משלטי הכפר.

צילום: אתר עמוד ענן.

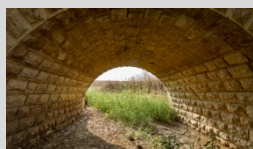
אנדרטה ללוחמי גבעתי ופלוגת הנחיתה-חיל הים:

נ.צ. 619092 / 172211. גובה: 75 מ'

אנדרטה לזכר 37 הנופלים בקרבות על משלטי בית עפה למרגלות בלילות 8-9.7.48, 14-15.7.48, 17-18.7.48. האנדרטה משלטי הכפר.

אוגוסט 2016. צילום: ליאון גולדשמיד.

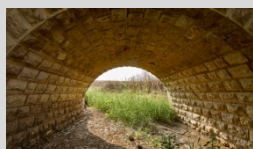

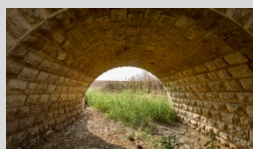
במאי 1948 כחלק מהפלישה המצרית התיישבו המצרים במשלט עבדיס והחלו להפגיז מכאן את נגבה ולסכן את הנוסעים בדרך מנגבה צפונה. ב7.7-6 תקפו המצרים שבגבעה את כוחות צה"ל שנסעו על הציר היוצא מנגבה ועל כן, ב8.7 יצאה פלוגה א' של גדוד 53 של גבעתי וב2:00 בלילה כבשה את הצד הצפוני של המשלט. הלוחמים המצרים נסו על נפשם ועם שחר הסתבר במקום משלט בצורת חי"ת ובו כמויות גדולות של נשק ותחמושת. המצרים החלו להפגיז את הגבעה מכיוון בית עפא שמדרום מזרח ומספר חיילים מצרים שנוותרו בגבעה התבצרו בעמדותיהם, מה שהפך את המצב לקרב מעמדה לעמדה. אחר הצהריים יצא טור מצרי של שריוניות וטנקים מעיראק סוידן לכיבוש המשלט, לצד כח רגלי והפצצה אווירית, אך פגיעה ישירה באחד המשוריינים המצרים הניסה אותם. בליל ה9.7 הגיעו מחלקה מגדוד 52 ופלוגה א' מגדוד 54 ובמקביל המשלט החל מותקף מהמצרים שבעיבדיס ומתותחים במגידל והחלה שוב התקפה מצרית שריון, תותחים ורגלים על המשלט, הפעם מכיוון בית עפא, אך הם לא נסוגו. לאורך הימים 10-12.7 היו מספר התקפות כאלו שנעזרו גם במטוסי ספיטפייר מצריים, אך הם נסוגו פעם אחר פעם, והמשלט אף תוגבר בידי פלוגה ב' של גדוד 52. ב12.7 תקפו המצרים את נגבה ולאחר נסיגתם הפסיקו לתקוף את משלט עבדיס.

בקרבות נהרגו 25 לוחמים: 14 מגדוד 52, 6 מגדוד 53 ו-5 מגדוד 54. במקום אנדרטה עם שמות 25 הנופלים, מפת האזור בתשי"ח ושלט המציין את ימי הקרבות.

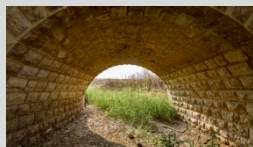

משלט עבדיס עם קיבוץ נגבה באופק. 2016. צילום: ליאון גולדשמיד.

אתרי מערכות מים

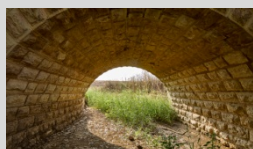

באר 8 מטר עומק:

נ.צ. 186353 / 628289 גובה: 122 מ'
צפונית לקיבוץ כפר מנחם.
בשדרה המרכזית בלב כרמי הזית, מצידה
המערבי. בגיא בין הגבעות. בערך 8 מטר עומק,
מגודרת.

אוגוסט 2016. צלם: ליאון גולדשמיד.

הבאר של יואב (באר חרובית):

נ.צ. 627715 / 185893 גובה: 119 מ'

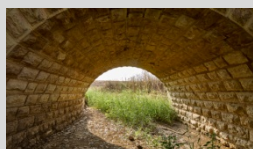
כקילומטר צפונית-מזרחית לקיבוץ כפר מנחם.

הבאר של יואב. תצ"א 2016 מקור: GIS מועצה אזורית יואב

צילום: אתר עמוד ענן.

באר תל צפית:

נ.צ. 623854 / 185731 גובה: 125מ'
באר מדופנת באבני גוויל מגיעה עד לסלע האם
הקירטוני. מעליה שריגי קירות, כנראה
אנטיליה. אחת הבארות של הכפר תל א צאפי.

בריכת אגירה תל צפית:

נ.צ. 623882 / 185694 גובה: 125מ'
מבנה ובריכת אגירה הבנויה אבני גוויל וטיט
ומטויחת. קבלה את מימיה מהבאר הסמוכה.

נחל האלה

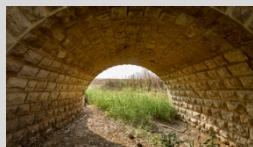
תל צפית

מאגר באר צפית 2016 צילום: ליאון גולדשמיד.

באר צפית 2016. צילום: ליאון גולדשמיד.

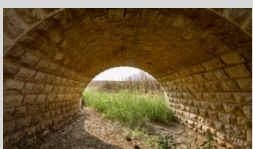
נחל האלה

באר וחורבה

האקליפטוס הגדול

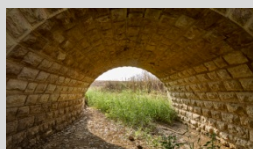

באר לופית, וסביבתה. תצ"א 2016 מקור: GIS מועצה אזורית יואב

צילום : אתר עמוד ענן.

באר:

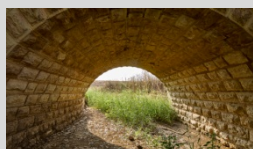
נ.צ. 618835 / 184042 גובה: 157 מ'
בתוך מכלאת בקר שאינה בשימוש. מעל הבאר כננת עם כבל מתכת
ובר צמוד עם מכסה אדום.

באר ומכלאה. תצ"א 2019 מקור: GIS מועצה אזורית יואב

צילום: אתר עמוד ענן.

גבעת ארנון:

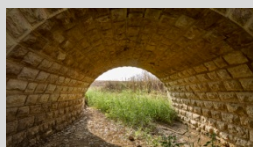
נ.צ. 618906/168411 גובה: 109 מ'
הראשון מבין המשלטים שנכבשו במבצע יואב! במקום זה התחולל קרב במלחמת העצמאות בליל ה-17/18 באוקטובר 48, כאשר פלוגה ג' מגדוד 51 של חטיבת גבעתי (כיום שייך גדוד 51 לחטיבת גולני) תקף את המשלט כדי לפרוץ את הדרך לנגב דרך הציר המרכזי "מגידל(אשקלון)-בית גוברין" כחלק מהתקפה על שאר משלטי הצומת (לימים צומת גבעתי). המשלט, בו ישבה פלוגה מצרית מוגברת, נכבש ותרם להצלחת הגדוד כחלק מ"מבצע יואב".

הגבעה נקראת ע"ש סמל יעקב ארנון שנהרג בהתקפה. בכיס חולצתו נמצא מכתב שיועד להוריו במקרה שיהרג בקרב ולא יחזור עוד.

במקום אנדרטה לזכר חללי גדוד 51 שנפלו בקרבות מלחמת העצמאות.

צילום: אתר עמוד ענן.

מקורות

ספרים וכתבי עת:

- - דו"ח הוועדה להתיישבות הכפרית בשנת 2025, אוקטובר 2010.
- נוימן דוד, המועצות האזוריות במגזר הכפרי: רפורמה ותמורות בשלטון המקומי, מכון ירושלים לחקר ישראל, ירושלים 1996.
- מעוז עזריהו, מגדלי מים בנוף הזיכרון-נגבה, יד מרדכי ובארות יצחק, קתדרה 79, עמ' 160-173, מרץ 1996.
- עוז אלמוג, התרבות הקיבוצית נקודות מבט סוציו-היסטוריות, מוסד שמואל נאמן, 2008.
- צפית - סקר, ניתוח והערכה של משאבי טבע, נוף ומורשת האדם. ד"ר אדיב גל, בשמת סגל, מימי רון ואורי רמון.

ארכיונים:

- יד יערי
- הארכיון הציוני המרכזי
- יד טבנקין
- ארכיון המועצה האזורית יואב
- ארכיוני הישובים: אל-עזי, בית גוברין, בית ניר, גלאון, גת, ורדון, כפר הרי"ף, כפר מנחם, נגבה, נחלה, סגולה, קדמה, רבדים ושדה יואב.
- היחידה לגיאוגרפיה חישובית אוניברסיטה העברית בירושלים.
- Bavarian State Archives

אתרי אינטרנט:

- 'עמוד ענף': amudanan.co.il/
- רשת מורשת: <http://www.iba.org.il/>
- <http://lib.cet/ac/il>
- <http://www.yoav.org.il>
- <http://www.pikiwiki.org.il>
- <http://www.nahala.org.il>
- <https://he.wikipedia.org>
- http://www.hadashot-esi.org.il/report_detail.aspx?id=25694&mag_id=128#bibliography
- סקר הארכיאולוגי של ארץ ישראל.

